

DÉT KONGELIGE NORSKÉ

VIDENSKABERS SELSKABS

SKRIFTER.

1882.

THRONDHJEM.

INTERESSENTSKABETS BOGTRYKKERI.

1883.

DET KÖNIGLIGE NORSKA

VIDENSKABERS SELSKAB

(Bl. 2)

1881

THRONHJEM

1881

Indhold :

1. Oplysninger til thröndhjemske Gaardnavne af
O. Rygh Pag. 1.
 2. Merakerprofilet af Dr. Th. Kjerulf ” 63.
 3. Nogle af Merakerprofilets Bergarter af Dr. Hans
Reusch ” 119.
 4. Direktionens Aarsberetning for 1882 ” 141.
-

Inhalt

1.	Opisnienie o lądowiskach Gdyni	1
2.	Opisnienie o lądowiskach Gdyni	33
3.	Opisnienie o lądowiskach Gdyni	119
4.	Opisnienie o lądowiskach Gdyni	141

Direktionens Aarsberetning for 1882.

Til

Kongen!

Direktionen for det Kgl. norske Videnskabers Selskab har herved den Ære at afgive underdanigst Beretning om Selskabets Virksomhed i 1882.

Paa Deres Majestæts høie Fødselsdag, den 21de Januar, blev Selskabets aarlige Fest høitideligholdt i Kathedralskolens Festsal med et Foredrag af Bestyreren af Selskabets Mineralsamling Hr. Adjunkt Schulz, omhandlende „Træk af Nutidens Naturopfatning“. Foredraget er aftrykt i Thronhjems Adresseavis No. 21 og 22 1882.

I Generalforsamling den 13de Marts besluttedes til naturhistoriske Undersøgelser anvendt:

Deres Majestæts Bidrag til Selskabet	Kr. 400.00
og af Selskabets Kasse	„ 200.00
	<hr/>
	Kr. 600.00

Desuden stilledes ved Beslutning af 7de Juni til Disposition i det nævnte Øiemed et Beløb af . . . „ 100.00

 ialt Kr. 700.00

Dette Beløb har som Stipendium været tildelt Hr. Konservator Storm og er af ham blevet anvendt til Undersøgelse af Thronhjemsfjordens Fauna, især Dybvandsfauna, og Indsamling af lavere Sødyr.

Om disse Undersøgelser indberetter Konservatoren, at de ere blevne fortsatte paa samme Maade, som i de foregaaende Aar.

Dog er der foruden ved Bundskrabe ogsaa anstillet nogle Undersøgelser med en Travl, konstrueret efter den paa Nordhavsexpeditionen benyttede. Den viste sig, efter Konservatorens Meddelelse, særdeles skikket til Fangst af fritsvømmende Crustaceer og de i Dyndet levende Ophiurider; men disse Undersøgelser kunde ikke drives i nogen større Maalestok paa Grund af de dermed forbundne store Omkostninger. Konservatoren anstillede i den første Halvdel af Sommeren sine Undersøgelser ved Rødberg, i den anden Halvdel ved Skarnsundet ved Inderøen. Som speciel Opgave havde han sat sig at undersøge Hydroiderne, og ere Resultaterne af disse Undersøgelser detailleret afhandlede i Selskabets Aarsskrift for 1881. Foruden Hydroider nævner Konservatoren af andre Dyreformer, som indsamledes, blandt Mollusker adskillige og usædvanlig store Expl. af den sjeldne *Torellia vestita* og den arctiske *Onchidiopsis glacialis* samt *Pleurobranchus plumulus*, som forhen kun var fundet i faa Expl. ved Landets Sydvestkyst, men som fandtes i Mængde i Oculineterne ved Rødberg. Af Echinodermer anføres den af Konservatoren i Aarsskriftet for 1880 som ny Art beskrevne *Pentagonaster* (*Goniaster*) *nidrosiensis*, der fandtes ved Rødberg i 3 Expl., som alle stemme med Typeexemplaret, og af hvilke det ene har en Diameter af 200 mm., saa at den henhører til vore største Asteroider; som hørende til samme Klasse nævner han fremdeles et stort og fuldstændigt Expl. af *Asteronyx Loveni*, siddende paa *Pavonaria quadrangularis*. Af Polyzoer anfører Konservatoren en ny Art af Slægten *Triticella*, der opnaar en betydeligere Størrelse end de to tidligere bekendte Arter af denne Slægt hos os, og som stadig findes i store Duske, fæstet ved Nakkehornet af den i Thronhjemsfjorden meget hyppig forekommende *Pasiphaë tarda*. Sluttelig nævner han af Anthozoeer en sandsynligvis ny Art af Slægten *Zoanthus*, der fandtes paa Oculinerne i Beistadfjorden, og som udmærker sig ved sit snehvide og stærkt rynkede Coenosarc, samt en mærkelig *Eduardsia*, der ligeledes synes at være en ny Art. Den forekommer efter Konservatorens Opgivende i tusindvis i Oculiner, idet den som Bopæl benytter alle de ud-døde Polypers forladte Huller i Korallstokken, og strækker sig

ud og ind som disse, hvilke den ogsaa ligner, saa at det hele ser ud, som om Korallstokken var beboet af Dyr af sin egen Art. I Oculinerne har Konservatoren ogsaa fundet adskillige andre, navnlig smaa Former af Aktinier og Alcyonier, som han antager for ubekjendte, men angaaende hvilke han, naar de ere blevne nøiere undersøgte, haaber at kunne give nøiagtigere Oplysning.

Til Reiser i arkæologisk Øiemed bevilgedes i ovennævnte Generalforsamling Kr. 200.00
hvilket Beløb ved Beslutning af 7de Juni forhøiedes med „ 50.00

ialt Kr. 250.00

Beløbet er dels blevet anvendt af Hr. Adjunkt Lossius, der foretog en Reise gjennem søndre Helgelands Fogderi især i Trakterne langs Hovedleden, hvorom han har afgivet Indberetning, dels af Oldsagsamlingens Bestyrer til en Reise gjennem Aaffjorden, Bjørnør, Namdalseidet og Klingen Sogn af Namsos samt gjennem Sparbuen. Han erhvervede paa denne Reise flere værdifulde Fund navnlig af Stenaldersager og supplerede de tidligere samlede Oplysninger om Fornlevninger i disse Egne.

Bibliotheket har været aabent til Udlaan de 5 første Søgnedage i Ugen fra Kl. 12—2 samtidig med Læseværelset. Udlaansdagenses Antal har været 193, i hvilke der er skeet 887 Udlaan, indbefattende ca. 1450 Bind og Hefter. Laantagernes Antal har været 213. Til det herværende Athenæum har ligesom tidligere været udlaant endel Tidsskrifter til Udlæggelse i sammes Læseværelse. Bibliotheket er i Aarets Løb forøget med 300 Værker, deri indbefattet Tidsskrifter og Fortsættelser. De enkelte Bind og Hefter udgjør 695. Tilvæksten har efter Fag været omtrent følgende: Theologi 11 Værker, 16 Bind, Lovkyndighed 4—6, Medecin 6—22, Filosofi 5—5, Pædagogik 7—65, Mathematik 18—39, Naturhistorie 51—82, Fysik og Kemi 12—25, Økonomi 19—36, Sprogvidenskab 6—9, underholdende Læsning 9—37, historiske Videuskaber 78—183, Literaturhistorie 10—50, lærde Selskabers Skrifter 48—91, Skrifter af blandet Indhold 16—29. Af disse Skrifter er 88 indkomne ved Kjøb, Resten som Gave. Fortegnelse over Giverne er optaget i Aarets trykte Katalog.

Manuskript- og Diplomsamlingen har i Aarets Løb ikke modtaget nogen Forøgelse.

Oldsagsamlingen har i 1882 havt en Tilvækst af 218 Nr. (Katalognr. 2709—2926), hvilket er adskilligt over den gennemsnitlige Forøgelse i de senere Aar. Den fordeler sig saaledes paa de forskjellige Perioder. Paa Stenalderen kommer 24 Nr., paa Bronzealderen 1 Nr., paa ældre Jernalder 50 Nr. i 20 Fund, paa yngre Jernalder 87 Nr. i 61 Fund, fra den kristelige Middelalder er 22 Nr., fra Tiden efter Reformationen 34 Nr.

Blandt de indkomne Sager fra Stenalderen fremhæver Samlingens Bestyrer en Tilvækst af 9 Spyd- og Pilespidser og 6 eneggede Knive af Skifer. Ved Udgangen af 1882 havde Samlingen 48 Spidser og 19 Knive af Skifer; i det hele har Selskabet nu en af de rigeste og smukkeste Samlinger af Mindesmærker fra den arktiske Stenalder, som nogetsteds findes. Ogsaa i det sidste Aar ere de allerfleste Nummere under denne Gruppe indkomne fra Kystbygderne, og hvad Samlingsbestyreren i sin Afhandling i Aarsskriftet for 1881 har udviklet om dette Forhold, er derved yderligere blevet bestyrket. Et her i Norge enestaaende Fund er en Stenøkse, der fandtes paa Auraasen i Stjørdalen, med endnu paasiddende Skaft af Træ. Desværre var Skaftet ødelagt, før Fundet kom til Samlingsbestyrerens Kundskab. Fra Bronzealderen er kun indkommen en Celt fra Soknedalen. Af Fundene fra ældre Jernalder har Samlingsbestyreren i sin oven citerede Afhandling nærmere omtalt de meget gamle og vigtige Fund fra Alvstad i Stjørdalen, som ere indkomne dels i 1881, dels i 1882. I det sidste Aar er fremdeles indkommet et stort Fund fra Hole i Grytens Prestegjæld i Romsdalen, som hidrører fra Periodens senere Del, og som indeholder flere smukke og tildels sjeldne Former. Erhvervelsen af dette Fund ligesom af et mindre fra samme Tid fra Mjelva i Gryten og nogle yngre Jernalders Fund fra Romsdalen skylder Samlingen Hr. Kaptein R. Zieglers ivrige Virksomhed for at varetage Samlingens Interesser i Romsdalens Fogderi. Af middelalderske Sager fremhæver Samlingsbestyreren forskjellige Dele af Aalens Stavekirke, der ere indkomne som Gave fra Herredsstyrelsen, og

en Samling af Helgenbilleder og kirkelige Prydelser fra Slettens nedrevne Kirke paa Frøien, ligeledes en Gave fra vedkommende Herredsstyrelse. Fortegnelse over Gaver til Samlingen er som sædvanling bleven offentliggjort i flere Aviser her i Byen og i Nordre Thronhjems Amt.

Om den Tilvækst, som den zoologiske Samling har modtaget i det forløbne Aar, indberetter Konservatoren, at Samlingen af indenlandske Pattedyr bl. a. er forøget med et smukt Expl. af Havkobben (*Halichoerus grypus*) fra Froøerne, skjænket af Øernes Eier Hr. T. Borthen, samt en Albino-varietet af en Ræv (*vulpes vulgaris*.) Hvad angaar den ornithologiske Samling, saa er denne nu vel forsynet med de fleste indenlandske Arter i deres væsentligste Dragtforandringer, hvorfor det ikke er ofte, at den erholder nogen Tilvækst af særegen Interesse, og de i det sidste Aar erholdte Expl. have kun tjent til at erstatte ældre, mindre gode. Af nyttikomne Fiske nævner Konservatoren flere Expl. fra Thronhjemsfjorden af den sjeldne *Onos septentrionalis* og et stort Expl. af *Orthogoriscus nasus*, som i Oktober blev fanget i Gulosen og skjænket Samlingen af Hr. Amtsskolebestyrer Dybdahl. Den zootomiske Afdeling er forøget med 32 Nr. Af udenlandske Arter er præpareret flere end i de foregaaende Aar saavel af Pattedyr som Fugle, og et Antal af 20 udenlandske Fiske er erholdt fra Bergens Museum som Bytte mod en Del af de af Konservatoren indsamlede Doublet-exemplarer fra Thronhjemsfjorden. Paa samme Maade er fra Udlandet erholdt adskillige Koraller, der betydelig supplere den Samling af saadanne, som Selskabet eier fra ældre Tid.

Selskabet Mineralsamling er i det forløbne Aar forøget ved Gaver fra 5 forskjellige Givere, blandt hvilke særlig mærkes Mr. S. Similier, Licencié des sciences, Angers, som har skjænket Samlingen en mindre Serie (20) Mineraler væsentlig fra franske Lokalteter.

Den i forrige Aarsberetning omhandlede Gave fra H. I. Veibye er i Aarets Løb indlemmet i Selskabets Samling og delvis ordnet og udstillet i Montrer, ligesom Samlingen af Fossiler er omordnet. Bergartssamlingen har hidtil maattet henligge i

Skuffer, da Montrer til dennes Opstilling endnu ikke har kunnet erhverves.

Ovennævnte Samlinger have som sædvanlig staaet aabne for Publikum 3 Timer ugl. og stadig havt et talrigt Besøg, især i Søndagstimerne.

Mynt- og Medaillesamlingen er i 1882 forøget med 21 Medailler, 427 Mynter, 6 Jettons og 7 Pengesedler, ialt 461. Den hele Samling tæller nu omtrent 9300 Expl. Vaaren 1882 blev paa en Husmandsplads under Gaarden Sand i Verdalen ved Opbrydning af Agerland fundet i Jorden 22 Sølvmynter fra Middelalderen, samtlige fra 10de og Begyndelsen af 11te Aarhundrede. Af disse vare 6 angelsaksiske (af Kong Æthelred II), 1 irsk, 14 tyske og 1 kufisk. Fundet blev indløst for Myntsamlingens Regning, og er en kort Beskrivelse af samme ved Samlingens Bestyrer optaget i Aarsskriftet for 1881. Indkjøbt er 4 Sølvmedailler, 30 Sølvmynter og 1 Pengeseddel. Ved Bytte mod 11 Doubletter af mindre Mynter er erhvervet 1 Sølvmedaille og 4 Sølvmynter, Resten er indkommet som Gave. Fra Finska Vetenskapsällskapet i Helsingfors har Samlingen modtaget 1 Expl. i Bronze af en til Professor Nordenskjölds Ære præget Medaille.

Fortegnelse over de modtagne Gaver er som sædvanlig ved hvert Halvaars Udgang indrykket i et Par af Byens Aviser. Samlingen har i Regelen været aaben hver Onsdag og jævnlig været godt besøgt..

Selskabets Aarsskrift for 1881 har følgende Indhold:

1. Bidrag til Kundskab om Thronhjemsfjordens Fauna IV ved V. Storm.
2. Oplysninger om Dialekter i Selbo og Guldalen ved Amund B. Larsen.
3. Et lidet Myntfund fra Gaarden Sand i Verdalen ved M. Chr. Carstens.
4. Meddelelser om Oldsagsamlingens Virksomhed i 1881 af K. Rygh.
5. Direktionens Aarsberetning for 1881.

Til Indtægt for det i forrige Aarsberetning omhandlede Fond af 1881 er af Selskabets Sekretær afholdt tvende literatur-

historiske Foredrag over „Naturopfatning og Naturskildring i norsk Digtning.“ Selskabets Virkemidler ere i det forløbne Aar ved Statens og Kommunens Liberalitet blevne ikke ubetydelig forøgede; thi foruden at man, som anført i forrige Aarsberetning, af Throndhjems Kommunebestyrelse har erholdt et aarligt Bidrag af Bykassen, stort Kr. 2000, saa er ogsaa efter Andragende ved Stortingets Beslutning af 8de Mai f. A., der er bleven befalet tagen tilfølgende ved Kgl. Resolution af 20de Mai næstefter, Statskassens Bidrag til Selskabet blevet forøget med en tilsvarende Sum, saa at dette nu ialt udgjør Kr. 6000 aarlig fra 1ste Juli 1882 at regne. Ligesom man derved har seet sig istand til at forøge de til zoologiske og antikvariske Stipendier paa Budgettet bevilgede Beløb, saa er det ogsaa blevet muligt at gennemføre en i længere Tid for nødvendig anseet Forhøielse af Gagerne for en Flerhed af Selskabets Funktionærer. Saaledes blev ved Beslutning i Generalforsamling den 29de September Lønningerne for efternævnte af Selskabets Funktionærer fra 1ste Juli 1882 fastsatte saaledes:

For Sekretæren	Kr. 500 aarlig.
„ Oldsagssamlingens Bestyrer	„ 1200 —
„ Den zoologiske Samlings Bestyrer „	„ 2000 —
„ Mineralsamlingens Bestyrer	„ 300 —

Ligeledes besluttedes Mineralsamlingens Bestyrer, der tidligere havde været ulønnet, bevilget et Beløb af Kr. 400 for hans Arbeide ved Samlingen indtil 1ste Juli 1882. I ovennævnte Generalforsamling gjorde Direktionen Selskabet bekendt med, at Deres Majestæt har skjænket Selskabet tre nye Malerier, nemlig Portrætter af Kongerne Carl Johan, Oscar I og Carl XV, hvilke ere ophængte i Kathedralskolens Festsal, ligesom at Deres Majestæt i Forening med Hs. Kgl. Høihed Kronprindsen og de Kgl. Arveprindsere samt Hs. Kgl. Høihed Storhertugen af Sachsen-Weimar-Eisenach den 25de Juli f. A. under Opholdet i Throndhjem havde bæret Selskabet med et Besøg og derunder beseet Selskabets Samlinger og Bibliothek. Hs. Kgl. Høihed Storhertugen, der i samme Generalforsamling optoges som Æresmedlem, har ved en

egenhändig Skrivelse oversendt Selskabet som Gave den nyeste fuldstændige Udgave af Goethes og Schillers Værker.

Ifølge Selskabets Statuter afholdtes i ovennævnte Generalforsamling Valg paa Præsæs, Vicepræsæs og et Medlem af Direktionen istedetfor medundertegnede Rektor Pettersen, hvis Funktionstid var udløben. Valget havde det Udfald, at de udtrædende gjenvalgtes. Af Direktionens Medlemmer er Vicepræsæs og Skoledirektør Bonnevie for Tiden fraværende som Medlemmer af det nu forsamlede Storting, hvorfor denne Beretning medundertegnes af de i deres Sted indvalgte midlertidige Medlemmer af Direktionen Overlærer W. Carstens og Apotheker I. Brun.

Selskabets Formue ved Udgangen af 1882 udgjorde:

Hammers Legat i Panteobligationer	Kr.	75,138.00
Paulsens Do. - Do.	"	17,809.00
Do. Do. - Statsobligationer	"	7,420.00
Aas's & Hustrues Legat i Panteobligationer	"	12,000.00
Hammers Legats Rentefond i Sparebanken	"	2,193.49
Paulsens Do. Do. - Do.	"	935.81
Fondet af 1881	"	538.62

Kr. 116,034.92

Aarets Indtægter og Udgifter vare i det væsentlige følgende:

Indtægt:

Hs. Maj. Kongens Bidrag	Kr.	400.00
Statskassens Bidrag, ældre Bevilling	"	4,000.00
Do. Do. for 2det Halvaar, ny Bevilling	"	1,000.00
Throindhjems Kommunes Bidrag for 2det Halvaar	"	1,000.00
Do. Sparebanks Bidrag	"	1,888.00
Kontingent af 172 Medlemmer	"	688.00
Renter af Selskabets Obligationer	"	5,618.96
Udbytte af den Hjelmstj.-Roseneroneske Stiftelse	"	1,512.10
Forpagtningsafgift af Selskabets Tomt	"	100.20
Refunderet Told af Spiritus	"	310.39
Diverse Indtægter	"	97.47
Samlingernes Beholdninger fra 1881	"	47.88

Kr. 16,663.00

Udgift:

Lønninger	Kr.	5,640.00
Bibliotheket	”	1,480.15
Den zoologiske Samling	”	1,613.49
Oldsagsamlingen	”	206.34
Oldsagsamlingens Bibliothek	”	74.67
Mineralsamlingen	”	115.30
Myntsamlingen	”	122.30
Stipendier	”	950.00
Renter tillagte Kapitalerne	”	1,450.18
Afdrag og Renter	”	2,287.95
Skatter og Grundafgifter	”	682.07
Lys, Brænde og Renholdelse	”	473.63
Arbejder ved Bygningen	”	302.63
Anskaffelse af Inventarium	”	66.80
Refusion efter Antegnelser	”	5.34
Tilfældige Udgifter	”	499.08
	Kr.	15,969.93

Idet Selskabet ved sin undertegnede Direktion aflægger denne Beretning, beder det sig i Underdanighed bevaret i Deres Majestæts Bevaagenhed.

Throndhjem i Direktionen for det Kongelige norske Videnskabers Selskab. Mai 1883.

Essendrop.

H. H. Petersen.

K. Rygh.

W. Carstens.

Johan Brun.

I. Richter.

